

## Οδηγίες σύγχρονης εξ αποστάσεως διδασκαλίας

Στις ακόλουθες ιστοσελίδες θα βρείτε οδηγίες με αναλυτικές οδηγίες και εικόνες για τη χρήση της Webex και την εξ αποστάσεως γενικότερα καθώς και για τα πνευματικά δικαιώματα και τη χρήση υλικού από το διαδίκτυο [https://blogs.sch.gr/pekesde/files/2020/11/v3.2\\_WebexMeetings\\_%CE%9C%CE%B9%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%82-%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82-%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D.pdf](https://blogs.sch.gr/pekesde/files/2020/11/v3.2_WebexMeetings_%CE%9C%CE%B9%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%82-%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82-%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D.pdf) Αναλυτικές οδηγίες για Webex με εικόνες από το ΠΕΚΕΣ Δυτικής Ελλάδας

[http://iep.edu.gr/images/IEP/GENERAL/2020-09-08\\_%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82\\_%CE%B3%CE%B9%CE%B1\\_%CF%84%CE%B7%CE%BD\\_%CE%B5%CE%BE\\_%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CF%89%CF%82\\_%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7.pdf](http://iep.edu.gr/images/IEP/GENERAL/2020-09-08_%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82_%CE%B3%CE%B9%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%B5%CE%BE_%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CF%89%CF%82_%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7.pdf) οδηγός για τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό μαθημάτων εξ αποστάσεως του ΙΕΠ

<https://www.minedu.gov.gr/anastoli-leitourgias-ekpaideftikon-monadon/44445-21-03-2020-odigies-gia-tin-eks-apostaseos-ekpaidefsi> Εξ αποστάσεως εκπαίδευση σελίδα του ΥΠΕΘ

### Επίσης οδηγίες για τις ρυθμίσεις ήχου και ανέβασμα αρχείων

Ρυθμίσεις μικροφώνων και ηχείων: πριν πατήσουμε για δεύτερη φορά το πράσινο κουμπί (Start Meeting) επιλέγουμε το «Use computer audio», που βρίσκεται στο κάτω μέρος της οθόνης στη μέση, για να έρχεται ο ήχος μέσα από τον υπολογιστή και να αποφεύγεται ο μικροφωνισμός. Πριν πατηθεί το «Start Meeting» επιλέγουμε «Test speaker and microphone» για να ελέγξουμε την ένταση του ήχου στα ηχεία και στο μικρόφωνο. Πατάμε «Test» από το «Speaker» και θα πρέπει να ακούσουμε ένα μικρό μελωδικό γύρισμα. Στη συνέχεια, πατώντας το «Start Meeting» εμφανίζονται τα μενού επάνω. Επιλέγουμε «Audio and Video» και στη συνέχεια «Speaker and Microphone Settings». Μόλις ανοίξει το «Settings», επιλέγουμε από το «Speaker» (δηλαδή από το ηχείο, από αυτό ακούτε αυτόν που μιλάει) το «2High definition» και στη συνέχεια δίπλα με «Output volume» ρυθμίζετε την ένταση των ηχείων. Αν στον υπολογιστή είναι συνδεδεμένα και εξωτερικά ηχεία είναι καλύτερα αυτά να είναι στραμμένα 90 μοίρες σε σχέση με τον υπολογιστή για να μην λαμβάνουν και τη φωνή του ομιλητή, κάτι που δημιουργεί μικροφωνισμούς. Επίσης, από το παράθυρο «Settings» πρέπει να είναι επιλεγμένο πάντα το «Automatically adjust volume» (αυτόματη διόρθωση), για να μειώνονται οι μικροφωνισμοί. Ειδικά με την προβολή βίντεο προκύπτουν μικροφωνισμοί, για αυτό θα πρέπει τουλάχιστον όσο διαρκεί το βίντεο να είναι όλες οι κάμερες και τα μικρόφωνα κλειστά. Επίσης, αν ο ομιλών-εκπαιδευτικός έχει εξωτερικά ηχεία θα πρέπει να τα στρέψει 90 μοίρες περίπου αντίθετα από τον υπολογιστή για να μην παίρνουν επιπλέον και τη φωνή του. Αν συνδέσουμε ακουστικά USB στον υπολογιστή μας, τότε εμφανίζεται αυτή η επιλογή στο «Speaker» (βλ. παραπάνω), οπότε θα πρέπει να τα επιλέξουμε.

Κλειδωμα της αίθουσας: από το «Meeting» (μενού επάνω) ή από τις τρεις τελείες στο κάτω μέρος της οθόνης επιλέγουμε το «Lock meeting», δηλαδή κλειδώνουμε την αίθουσα. Έτσι, όποιο παιδί θέλει να μπει, περιμένει στο Lobby. Βλέπουμε το όνομά του στο Lobby επάνω δεξιά σε πορτοκαλί πλαίσιο. Για να εισέλθει το παιδί στην αίθουσα θα πατήσουμε «Admit», που βρίσκεται κάτω από το όνομά του. Με τον τρόπο αυτό ελέγχουμε ποιος μπαίνει στην αίθουσά μας. Ήχος ειδοποίησης κατά την είσοδο και έξοδο παιδιών από την αίθουσα: από το «Participant» (μενού επάνω) επιλέγουμε «Entry and Exit Tone», έτσι ακούγεται ήχος κάθε φορά που ένα παιδί εισέρχεται (αφού έχετε επιλέξει Admit) και αποχωρεί από την αίθουσα. Στην περίπτωση που κάποιο παιδί παρακωλύει πολύ το μάθημα ίσως να το βάλουμε για κάποια λεπτά στο Lobby, κάνοντας δεξί κλικ δίπλα στη φωτογραφία-όνομα» και επιλέγοντας «Move to Lobby». Αν συμβεί, επίσης, να εισέλθει στην αίθουσα κάποιος άγνωστος μπορούμε να τον βγάλουμε από την αίθουσα, κάνοντας δεξί κλικ δίπλα στη φωτογραφία και επιλέγοντας «Expel».

Κλείσιμο μικρόφωνου του ακροατή: Για να αποφευχθούν οι μικροφωνισμοί και για να επιτευχθεί καλύτερη επικοινωνία στον ήχο και στην εικόνα πρέπει τα μικρόφωνα και οι κάμερες να είναι κλειστά, ειδικά αν ένα τμήμα παιδιών είναι πολυπληθές. Από το «Participants» από το μενού επάνω επιλέγουμε το «Mute all». Μόνο ο εκπαιδευτικός είναι απαραίτητο να έχει ανοιχτό το μικρόφωνο ή και την κάμερα (με «Start video», κάτω χαμηλά στο κέντρο). Από το Edit/ Preferences μπορούμε να ενεργοποιήσουμε ηχητικές ειδοποιήσεις όταν ένας participant σηκώνει χέρι ή όταν στο chat έρχεται ένα μήνυμα.

Το υλικό που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί στο μάθημα είναι προτιμότερο να βρίσκεται ενεργοποιημένο και ελαχιστοποιημένο κάτω στη μπάρα.

Όταν θέλουμε να δείξουμε βίντεο καλό είναι το βίντεο να υπάρχει ήδη ελαχιστοποιημένο κάτω στη μπάρα. Από το μενού επιλέγουμε το «Share», μετά το «Share Content» και στη συνέχεια επιλέγουμε τη ρύθμιση «Optimize for motion and video», κατόπιν πατάμε το πλαίσιο «Screen 1», που είναι η οθόνη μας και στη συνέχεια επιλέγουμε τη σελίδα που θέλουμε να διαμοιράσουμε. Στην περίπτωση αυτή αυτό που θα διαμοιράσουμε είναι το παραθυράκι με το βίντεο, το οποίο το επιλέγουμε με διπλό κλικ. Αν κάποια παιδιά δεν ακούν καλά τη μουσική, αυτό μπορεί να βελτιωθεί με σύνδεση εξωτερικών ηχείων τα οποία να είναι τοποθετημένα το ένα κοντά στο άλλο από τη μία μεριά του υπολογιστή και επιπλέον με σύνδεση με τον υπολογιστή εξωτερικού απλού δυναμικού μικροφώνου, το οποίο να είναι τοποθετημένο μπροστά από τα δύο ηχεία σε τέτοια απόσταση ώστε να μη δημιουργούνται μικροφωνισμοί. Με τον τρόπο αυτόν ο ήχος από το μικρόφωνο περνά μέσα από τον υπολογιστή και η ποιότητα του ήχου βελτιώνεται. Ένας άλλος τρόπος για να διαμοιραστεί βίντεο είναι να επιλέξουμε από το «Share», το «Share multimedia» και στο παραθυράκι που ανοίγει να αντιγράψουμε τη διεύθυνση Url του βίντεο που θα δείξουμε. Οι αποδέκτες-παιδιά πρέπει στη συνέχεια να μεγαλώσουν το μικρό παράθυρο που εμφανίζεται και να κάνουν αποδοχή. Με τον τρόπο αυτόν μεταδίδεται καλύτερα το βίντεο, αλλά ίσως ο τρόπος αυτός είναι κάπως δύσχρηστος για τα παιδιά. Για να κλείσουμε το βίντεο επιλέγουμε «Close the Multimedia Viewer Panel»].

Όταν θέλουμε να ανεβάσουμε ένα έγγραφο καλό είναι να υπάρχει ήδη ελαχιστοποιημένο κάτω στην μπάρα. Από το μενού επάνω επιλέγουμε «Share», μετά «Share Content» και στη

συνέχεια «Optimize for text and images». Κατόπιν πατάμε το πλαίσιο «Screen 1», που είναι η οθόνη μας και στη συνέχεια μέσα στο Screen 1 επιλέγουμε με διπλό κλικ το φύλλο Word που θέλουμε να διαμοιράσουμε. Όταν το φύλλο διαμοιραστεί, πηγαίνοντας τον κέρσορα επάνω ψηλά στα μενού, ξεπροβάλλει επάνω ακόμη μία σειρά με μενού, η οποία είναι κρυμμένη όταν διαμοιράζεται κάτι, επειδή δεν χωρούν όλα στην οθόνη. Πατώντας στο «Annotate» επάνω στη σειρά αυτή, ανοίγει αριστερά κάθετα μία στήλη με εργαλεία. Από τα εργαλεία αυτά μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το στυλό ή τον μαρκαδόρο ή τα χρώματα για επισημάνσεις. Αυτό μπορεί να γίνει σε οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα που αφορά προβολή εικόνας ή φύλλου Word. Για να σταματήσουμε το μοίρασμα του φύλλου επιλέγετε «Stop sharing» από το κυλιόμενο μενού επάνω].

Αν χρησιμοποιούμε πίνακα ή γράφουμε κάτι σε χαρτί μία πρακτική λύση είναι να συνδέσουμε με τον υπολογιστή Web camera, την οποία να στερεώσουμε σε ψηλότερο σημείο (π.χ. σε ένα πορτατίφ). Η κάμερα να είναι στραμμένη σε τέτοια κατεύθυνση ώστε να «λαμβάνει» το σημείο στο οποίο ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί κάτι γράφοντας και μάλιστα με μαρκαδόρο ή έντονο μολύβι. Στην περίπτωση αυτή για να αποφευχθεί το «αντικαθρέπτισμα» θα πρέπει να επιλεγεί από το εικονίδιο επάνω δεξιά, το «Don't mirror my video».

Η παρουσίαση εργασίας, φύλλου Word ή ppt από ένα παιδί γίνεται τεχνικά ως εξής: το παιδί πρέπει να γίνει «Presenter», δικαίωμα που παίρνει από τον εκπαιδευτικό-Host για να μπορεί να παρουσιάσει. Μέχρι αυτό το σημείο ο εκπαιδευτικός ήταν και «Host» και «Presenter». Ο εκπαιδευτικός, επομένως, με δεξιά κλικ δίπλα στη φωτογραφία του παιδιού στους «Participants» (δεξιά) επιλέγει «Change Role» και «Make Presenter». Ένας άλλος τρόπος να κάνει ο «Host» κάποιον άλλον «Presenter» είναι να μετακινήσει το μπαλάκι που είναι στη φωτογραφία του μέσα στη φωτογραφία του παιδιού. Για να έχει πάλι το δικαίωμα του «Presenter» ο «Host», πρέπει να επιστραφεί το μπαλάκι στη φωτογραφία του.

Υπάρχουν αρκετά είδη δραστηριοτήτων που μπορούν να εφαρμοστούν στην Εξ Αποστάσεως διδασκαλία. Συνοπτικά: μπορεί να μοιραστεί φωτογραφία (ελεύθερη άνευ δικαιωμάτων), να μοιραστεί ήχος με τη βοήθεια εξωτερικού απλού δυναμικού μικροφώνου από τον παρουσιαστή, να μοιραστεί βίντεο ή αν υπάρχει δυσκολία να σταλεί ο σύνδεσμος του βίντεο, να μοιραστούν σελίδες από τα βιβλία μουσικής και να επισημανθούν σημεία τους με τον ηλεκτρονικό στυλό ή μαρκαδόρο, να μοιραστεί (share) φύλλο Word με ασκήσεις ή με έτοιμο μουσικό κείμενο, να μοιραστεί φύλλο Word στο οποίο ταυτόχρονα ο/η εκπαιδευτικός να γράφει κείμενο, να προβληθεί μέσω Web κάμερας φύλλο κανονικό στο οποίο ο/η εκπαιδευτικός ταυτόχρονα να γράφει κείμενο και τέλος να προβληθεί μέσω Web κάμερας φύλλο πενταγράμμου, στο οποίο ο/η εκπαιδευτικός να γράφει μουσικό κείμενο.

Για την Πρωτοβάθμια είναι δυνατόν, μεταξύ άλλων, ο/η εκπαιδευτικός να τραγουδήσει κάτι από το μάθημα και στη συνέχεια να επαναλάβουν παιδιά, το καθένα χωριστά. Μπορεί επίσης, σε φύλλο πενταγράμμου να γράψει μουσικό κείμενο που θα παρακολουθούν τα παιδιά μέσω Web κάμερας ή να γράψει σε κανονικό φύλλο και τα παιδιά να παίξουν με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού «κρεμάλα» πάνω σε λέξεις για παράδειγμα ρυθμικής αγωγής.

Όσον αφορά τη δραστηριότητα της μουσικής ακρόασης, θα είναι εποικοδομητική αν γίνεται με στόχο την αντίληψη του μηνύματος της μουσικής μέσα από την προσεκτική καθοδηγούμενη ακρόαση και τη σύγκριση. Τα ενδεικτικά παραδείγματα προς ακρόαση, ειδικά στην Εξ Αποστάσεως διδασκαλία, πρέπει να έχουν ευδιάκριτη μελωδία, ευδιάκριτη μορφή (αρκετά σαφή διαχωρισμό των μελωδιών –κύριων και δευτερευουσών- και των τμημάτων τους) και αραιή υφή, για να είναι εύληπτα και στους μη επαρκείς ακροατές/παιδιά. Επίσης, πρέπει να είναι άμεσα συνδεδεμένα με το στόχο της δραστηριότητας της ακρόασης και να συνοδεύονται από χάρτη ακρόασης και ερωτήσεις. Στη συνέχεια, σε μία δεύτερη ακρόαση γίνεται συζήτηση και αναφορά των σημείων στο μουσικό κομμάτι που θα πρέπει τα παιδιά να παρατηρήσουν. Το κάθε παράδειγμα να συνδέεται, ακόμη, με το πολιτισμικό και κοινωνικό πλαίσιο της εποχής του. Προετοιμαστικά, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να στείλει στην ασύγχρονη μαζί με τον σύνδεσμο του ακουστικού παραδείγματος, σύντομο φύλλο εργασίας με απλές ερωτήσεις που αφορούν γενικά χαρακτηριστικά του έργου, π.χ. ποια όργανα συμμετέχουν, πώς εμφανίζονται οι φωνές, αν κάποιος τραγουδιστής κάνει κάτι ιδιαίτερο με τη φωνή του, αν τους αρέσει το έργο και γιατί και τι διάθεση τους δημιουργεί. Στη Σύγχρονη εξ αποστάσεως διδασκαλία όλα θα συζητηθούν στην τάξη.

Κατά τη διάρκεια του εξ αποστάσεως μαθήματος είναι προτιμότερο ο/η εκπαιδευτικός οικοδεσπότης (host) και τα παιδιά, το καθένα από το χώρο του, να βρίσκονται κοντά στο router για να υπάρχει καλύτερη ταχύτητα διαδικτύου. Σε σχέση με αυτό να αποφεύγεται επίσης η χρήση διαδικτύου από άλλα άτομα του σπιτιού. Το πρόβλημα γίνεται πιο έντονο στις πολυμελείς οικογένειες όσον αφορά τους χώρους ενός σπιτιού, κάτι για το οποίο χρειάζεται καλός προγραμματισμός. Η χρήση ακουστικών διευκολύνει τέτοιου είδους πρακτικά προβλήματα, ενώ επιπλέον επιτυγχάνεται καλύτερη μετάδοση του ήχου, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για μουσική, η μετάδοση της οποίας πολλές φορές είναι προβληματική, λόγω της μεταφοράς πολλών δεδομένων.

Στην περίπτωση που χρησιμοποιηθεί μουσικό όργανο θα πρέπει η οθόνη του υπολογιστή να βρίσκεται σε τέτοιο σημείο, ύψος και κλίση ώστε η κάμερα να είναι δυνατόν να λάβει το τμήμα του οργάνου στο οποίο ο εκπαιδευτικός ή το παιδί παίζει (πλήκτρα, χορδές κ.λ.π.). Στην περίπτωση του πιάνου συγκεκριμένα η λήψη του πληκτρολογίου είναι καλύτερη αν υπάρχει web κάμερα σε στυλοβάτη, η οποία να είναι από πιο ψηλά και γυρισμένη προς το πληκτρολόγιο. Αν δεν υπάρχει web κάμερα μία πρακτική λύση είναι, ο υπολογιστής να τοποθετηθεί σε ψηλό τραπεζάκι με χοντρά βιβλία, ώστε το συνολικό ύψος να φτάνει περίπου στα 85 εκατοστά –εξαρτάται και από το ύψος που βρίσκονται τα πλήκτρα του πιάνου- και ταυτόχρονα η οθόνη του υπολογιστή να έχει κλίση οξείας γωνίας με το πληκτρολόγιο. Με τον τρόπο αυτό η κάμερα λαμβάνει αρκετά καλά το μέρος του πληκτρολογίου του πιάνου. Έτσι, ένας καθηγητής/τρια θεωρητικών σε μουσικό σχολείο μπορεί να δείξει μελωδικά, αρμονικά διαστήματα, συγχορδίες, διαδοχές συγχορδιών, μπάσο κοντίνουο (continuo) και ό,τι άλλο χρειάζεται για το μάθημά του.

Ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να ακολουθεί τους κανόνες αναφοράς των πηγών του εφόσον επιτρέπεται η χρήση του υλικού από τον/την δημιουργό του. Έτσι πρέπει να γνωρίζει τα παρακάτω σύμφωνα με το Ν. 2121/93, τον «Οδηγό Πνευματικής Ιδιοκτησίας για

δασκάλους» του ΟΠΙ (Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας 2014) και (Μανούσου, Χαρτοφύλακα, Ιωακειμίδου, Παπαδημητρίου & Καραγιάννη 2020δ):

- Δεν μπορεί να χρησιμοποιεί έργο τρίτου χωρίς την άδειά του, εκτός αν η χρήση, στην οποία σκοπεύει να προβεί καλύπτεται από κάποια εξαίρεση ή περιορισμό που προβλέπει ο νόμος. Έτσι, επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις η ελεύθερη αναπαραγωγή έργων σε εκπαιδευτικά βιβλία, η χρήση τους στη διδασκαλία ή σε εξετάσεις, καθώς και η παράθεση σύντομων αποσπασμάτων
- Δεν προστατεύονται από την πνευματική ιδιοκτησία οι ιδέες, οι μαθηματικοί τύποι, οι διαδικασίες και οι μέθοδοι. Επίσης, δεν προστατεύονται οι πληροφορίες που δεν περιλαμβάνουν καμιά πρωτοτυπία, τα απλά γεγονότα, οι ειδήσεις και οι εκφράσεις της λαϊκής παράδοσης (π.χ. τα παραδοσιακά ποιήματα, τα γνωμικά, οι παροιμίες, οι παραδοσιακοί χοροί).
- Η πνευματική ιδιοκτησία έχει χρονικό περιορισμό. Διαρκεί από τη στιγμή που θα δημιουργηθεί το έργο και για 70 χρόνια μετά τον θάνατο του δημιουργού. Όταν λήξει η διάρκεια προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, τότε μπορεί να γίνει ελεύθερη χρήση του έργου, χωρίς να χρειάζεται η άδεια του δημιουργού. Στο σημείο αυτό πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη και κάποιες άλλες παράμετροι όπως για παράδειγμα η φιλοξενία του έργου του δημιουργού σε κάποιο μουσείο και κατά συνέπεια οι όροι και προϋποθέσεις δημοσιοποίησής του.
- Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η αναπαραγωγή άρθρων νομίμως δημοσιευμένων σε εφημερίδα ή σε περιοδικό, σύντομων αποσπασμάτων έργου ή τμημάτων σύντομου έργου ή έργου των εικαστικών τεχνών νομίμως δημοσιευμένου, εφόσον γίνεται αποκλειστικά για τη διδασκαλία ή τις εξετάσεις σε εκπαιδευτικό ίδρυμα, στο μέτρο που δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό, είναι σύμφωνη με τα χρηστά ήθη και δεν εμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση. Η αναπαραγωγή πρέπει να συνοδεύεται από την ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη, εφόσον τα ονόματα αυτά εμφανίζονται στην πηγή.
- Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η αναπαραγωγή ενός πρόσθετου αντιτύπου από μη κερδοσκοπικές βιβλιοθήκες ή αρχεία, που έχουν αντίτυπο του έργου στην μόνιμη συλλογή τους, προκειμένου να διατηρήσουν το αντίτυπο αυτό ή να το μεταβιβάσουν σε άλλη, μη κερδοσκοπική, βιβλιοθήκη ή αρχείο. Η αναπαραγωγή επιτρέπεται μόνο αν είναι αδύνατη η προμήθεια ενός τέτοιου αντιτύπου από την αγορά σε σύντομο χρόνο και με εύλογους όρους.
- Ό,τι βρίσκεται στο διαδίκτυο δεν σημαίνει ότι είναι ελεύθερο να το χρησιμοποιήσουμε. Η πειρατεία είναι ένα μεγάλο πλήγμα για τους πνευματικούς δημιουργούς.
- Η μεταφόρτωση (το «ανέβασμα») έργων στο διαδίκτυο τα οποία προστατεύονται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικό δικαίωμα χωρίς την άδεια των δικαιούχων δεν επιτρέπεται. Ειδικότερα το YouTube εφαρμόζει στις συμβάσεις του με τους χρήστες το αγγλικό δίκαιο. Οπότε απαιτείται η συμμόρφωση με τα προβλεπόμενα στο αγγλικό δίκαιο εκτός του ελληνικού.
- Γενικότερα θα πρέπει να αναφέρονται πάντοτε οι πηγές για το υλικό που χρησιμοποιούμε κατά τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού - εφόσον επιτρέπεται -

για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Επίσης προτείνεται να αναφέρουμε την πηγή ακόμα και αν είναι ελεύθερη η χρήση του υλικού της.

Το υλικό στηρίζεται σε έγγραφο που απέστειλε η ΣΕΕ Μουσικής Κεντρικής Μακεδονίας  
Τσερπέ Γεωργία